

Rapport over ophold ved DIA, efteråret 2024

Fra den 30. oktober til den 20. november 2024 var jeg stipendiat på Det Danske Institut i Athen. Mit ophold på instituttet har fungeret som forstudie til mit afgangsprøveprojekt på arkitektskolens kandidatuddannelse omhandlende kulturarvsklassificeringens bagvedliggende værdier og deres betydning for den arkitektoniske repræsentation. Alt sammen med afsæt i Akropolis, der i 1987 blev optaget på UNESCO's verdensarvsliste.

I arkitektbranchen er der sjældent proportionalitet mellem tiden afsat til det indledende feltarbejde og den efterfølgende konceptudvikling og eksekvering. Det er en skam, da mange vigtige detaljer og bevægelsesmønstre kræver genbesøg for at få øje på. Derfor har det været et særligt privilegie at opholde mig en hel måned i projektets materie. Således har ej heller de dage, hvor jeg allerede ved foden af Akropolis blev ramt af en monumental overvældelse for så at fortabe mig i en afvigende detalje, en højlydt turist, ikke været spildte. Jeg har kunnet leve med at miste overblikket i køen, overse skiltningen om online-billetsalg for dernæst at befinde mig i en overfyldt metro på vej tilbage mod Neos Kosmos. For hver dag har været efterfulgt af endnu en dag til at genoptage gårsdagens arbejde med nye øjne.

Repetitionen af bevægelser, en rytme (det være sig gadekatternes klare fornemmelse af, hvornår naboen fylder plasticbakken på hjørnet af Maggina med madrester eller min datters græske døgnrytme) mærkede jeg indtræffe langt hurtigere end forventet i de nye omgivelser. Derfor blev særligt de to første uger på instituttet vigtige for mit projekt. Upåvirket af vanens kraft og med sanserne sitrende gik jeg gennem gaderne for at finde den hurtigste vej til Akropolis. Hvad jeg fandt undervejs, viste sig at være langt mere interessant for projektet end Parthenons søjleorden. I et hul i en parkeringskælders støbte fundament lå resterne af en antik ruin overdækket af panserglas. Fraværet af værn, plancher eller overvågning understregede en antagelse jeg senere fik bekræftet til *Kafedaki* på instituttet: Den athenske undergrund er en palimpsest af historiske levn og armeret beton. Jorden er så rig på ruiner, at arkæologer må holde tilsyn med udgravningerne til affaldsskakte og kloakering for at sikre sig, at de gældende fredningsreglementer overholdes og rørføringen ledes udenom artefakterne. Jeg begyndte at mistænke en diskrepans mellem developerne og de store institutioners værdisætning af verdensarven, når ruinerne i praksis blev en *forhindring* på vejen mod den vertikale byudvidelse.

Observationen fra parkeringskælderens ledte min tanker hen på spørgsmålene: Hvem bestemmer, hvad vi klassificerer som kulturarv, og hvad er formålet med den? At præservere finkultur fra fordumstid? At holde et nationalromantisk narrativ i live? At sikre en bred arkitektonisk repræsentation? Og afledt af disse spørgsmål: Hvor efterlader det bygningsmassen, som falder udenfor klassifikationen?

Det samme spørgsmål viste det sig, at den græske skulptør og filmskaber Maria Lalou sammen med den danske arkitekt Skaftø Aymo-Boot i bogen *Atlas of Athens' Incomplete Buildings - A Story of Hidden Antimonuments* havde arbejdet med. Bogen er en blanding af essayistiske beretninger og fotoregistreringer af Athens Polykatoikiaer. Polykatoika er den primære bygningstypologi, som siden afslutningen på anden verdenskrig har defineret Athens moderne bybillede som resultat af stor bolig mangel. Strukturen består af et simpelt betonskellet – let at replicere i højde såvel som antal. Når bygningsskellet af armeret beton står færdigt, mangler kun den afsluttende facadebeklædning, men mange af bygningerne er aldrig nået så langt i processen. Frosset i tid som resultat af usynlige økonomiske og politiske strukturer, står de nøgne skeletter talrige og monumentløse tilbage. I bogen

fortæller familiemedlemmer med tilknytning til nogle af byens ufærdige polykatoikiaer, hvordan familieintriger og rigide regler om overdragelse af byggetilladelser, har gjort dem til formelle ejere af slægtnings påbegyndte boligbyggerier, som de på ingen måde har råd til at færdiggøre. Løsningen bliver ofte, at ejerne af de ufærdige bygninger forærer deres grunde væk til byggemastodonter for til gengæld at få et antal lejligheder i det færdige etagebyggeri. At forretningsmodellen har fået sit eget navn, Antiparochi, understreger kun problemets omfang.

Da jeg en dag gik op ad trapperne for enden af Maggina og så ud over byens tage fra parkeringspladsen på toppen af bjerget, kunne jeg ikke lade være med at tænke, at polykatoikiaerne med deres voluminøse søjler, store vandrette flader og karakter af at være vidnesbyrd om en svunden tid, mimerede de antikke ruiner. Både monumenterne på Akropolis og polykatoikaerne skriver sig i kraft af deres allestedsnærvær og absurde udseende ind i byens kollektive hukommelse. De er håndgribelige fortællinger om den rivende udvikling metropolen Athen har været igennem og giver forankring til og dimension og perspektiv på tilværelsen. Begge typologier bærer ruinens monumentale præg med fangarme, der griber ind i både fortid og fremtid. Selvom der knytter sig vidt forskellige konnotationer til marmoret og betonen, så kunne jeg ikke lade være at tænke om ikke Polykatoikiaen - Athens moderne ruin også fortjente at blive taget i betragtning som en del af kulturarven. Om ikke andet, så bare fortjente et panserglass et sted i fundamentet for at præservere en lille bid af historien om det af Athen, der findes for foden af Akropolis.

Tak endnu en gang for tid til fordybning, forundring og flaneren. Det har været en sjælden gave at lægge trædestenene til mit speciale i ro og mag. Jeg glæder mig til at udfolde det i mit afgangsprøve til næste sommer.